

ORTODOXT KYRKOLIV

Utgiven med välsignelse från H.E. Metropoliten Kyprianos av Oropos och Fili
Årgång 14 Nr 2 2002

*Metropolit Kyprianos av Oropos och Fili, Fader Theocharis och
Biskop Johannes av Makarioupolis*

HELIGA KONSTANTIN OCH HELENA ORTODOXA KYRKA

Fjärdholmsgränd 48 Vårberg (Stockholm)

2 minuter från tunnelbanestationen

Lördagar aftongudstjänsten 16.00 - söndagar Gudomlig liturgi kl. 10.00

Kyrkoherde: Biskop Johannes av Makarioupolis 08-7108432 eller 08-972414 fax: 08-880889

Hjälpräst: Fader Anders Åkerström 018-127726 (Uppsala)

Postgiro vid gåvor: 489 94 53-7

GUDAFÖDESKANS AVSOMNANDE

Uppsala grekisk-ortodoxa församling på Gamla kyrkogården

2 minuter från universitetsbiblioteket, Carolina Rediviva

Onsdagar paraklesis till Gudafödelskan 18.00

Lördagar aftongudstjänsten 18.00 - söndagar: typika (lekmanaledd gudstjänst) eller liturgi 09.00 (den Gudomliga liturgin firas varannan vecka)

För detaljerat gudstjänstschema se <http://hem.passagen.se/ortodoxi>

Ansvarig präst: Fader Anders Åkerström 018-127726

Postgiro vid gåvor: 23 06 13 - 2

HELIGA PHILOTHEI ORTODOXA KLÖSTER

den Gudomliga liturgin firas varannan lördag 9.00, samt när en stor högtid infaller under veckan firas Agrypnia aftonen före med begynnelse kl.20.30

Ortodoxt kyrkoliv utgives av det svenska exarkatet av den Sanna (gammalkalendariska) Grekisk-ortodoxa kyrkan. Vår kyrka har full kommunion med den Ryska Utlandskyrkan under Metropolit Lavr (Laurus), den Sanna Rumänsk-ortodoxa kyrkan under Metropolit Vlasie, och den Sanna Bulgarisk-ortodoxa kyrkan under Biskop Photii av Triaditza

E-post: ortodoxi@passagen.se

Hemsida: <http://hem.passagen.se/ortodoxi>

Ansvarig utgivare: Biskop Johannes av Makarioupolis

Redaktion: Fader Anders Åkerström

Redaktionens adress: Bävernsgränd 18B, 753 19 Uppsala, tfn: 018-127726

Pris: Lösnummer 35:-. Medlemskap av församling inom exarkatet innebär att man får Ortodoxt kyrkoliv utan att prenumerera. Om man vill penumerera på tidningen utan att vara medlem av församlingen insättes 50:- på Pg. 489 94 53-7.

LEDARE

S om bilaga till detta nummer följer ”Bönbok för ortodoxt kristna – det lilla completoriet med Akathistoshymnen”. Bönbokens syfte är att vara ett komplement till den förra bönbokens aftonböner. I grekisk tradition läses sällan aftonböerna som angavs där utan man läser det lilla completoriet. Akathistoshymnen som publiceras inuti completoriet är något förändrad gentemot den översättning vi publicerade 1994. Till våren planerar vi att publicera ett tredje häfte, denna gång med förberedelseböerna inför mottagandet av den heliga nattvarden.

KYRKONYHETER

Synodstatistik 2002

Präster: 91	Nunnor: 140
Diakoner: 11	Församlingar och kapell: 200
Munkar: 70	Kloster och metochion: 35

Medlemmar av den heliga Motståndssynoden:
Kyprianos, Metropolitan av Oropos och Fili (ordförande)
Chrysostomos, Ärkebiskop av Etna (USA)
Auxentios, Biskop av Photiki
Chrysostomos, Biskop av Sydney and New South Wales (Australien)
Michael, Biskop av Nora (Italien)
Chrysostomos, Biskop av Christianoupolis (Grekland)
Ambrosios, Biskop av Methonis (Grekland)

Symeon, Biskop av Lampsakos (Österrike)
Angelos, Biskop av Salona (Grekland)
Biskop Johannes av Makarioupolis (Sverige)

Ny munk och klosterboende i Grekland från Sverige

Den första januari 2002 (nya stilen) vigdes novis Thomas Benjamin från Salem, Stockholm, till munk i Heliga Kyprianos och Justinas kloster i Fili, Grekland, och har tilldelats namnet Fader Theocharis, vilket på grekiska betyder ”Guds nåd”.

Hans biologiska fär mottogs till den Ortodoxa kyrkan genom krismering under ett besök till klostret under påsken 2002 och antog namnet Kyprianos. Under tidig höst innevarande år så har även han åkt till Fili för att pröva på klosterboende.

Biskop Cozma insomnad

Biskop Cozma, som var en pensionerad medlem av vår systerkyrka i Rumäniens heliga synod, insomnade i Herren strax före Stora fastans begynnelse 2002. Han begravdes av Metropolit Vlasios, ordförande i den Heliga synoden för den Sanna (gammalkalendariska) Rumänsk-ortodoxa kyrkan, i närvaro av samtliga biskopar från synoden. Hans kloster blir nu ett annex till Metropolit Vlasios kloster i Slatioara. Vi önskar honom: *Evig åminnelse!*

Metropolit Giovanni av Sardinien insomnad

Lördagen den 14 augusti (gamla stilen) insomnade Metropolit Giovanni av Sardinien och begravdes veckan därefter av Biskop Michael av Nora, Biskop Chrysostomos av Sydney and New South Wales och, representerande Metropolit Kyprianos, Biskop Ambrosios av Methoni.

Hans eminens Metropolit Giovanni föddes i San Antioch på Sardinien 1917. Han blev munk i den Romersk-katolska kyrkan vid unga år och fullgjorde som sådan sin teologiska träning. Efter ett möte med den Helige Johannes (Maximovitch) av Shanghai och San Francisco i Europa konverterade han till den Ortodoxa kyrkan. Han blev så småningom prästvigd av Moskvapatriarkatet för tjänst i Italien, men kom att fara mycket illa

av det ekumeniska konkordat som Moskvpatriarkatet ingick med den Romersk-katolska kyrkan som ledde till att Moskva drog tillbaka all missionsaktivitet i Italien. Detta ledde i sin tur till stor förvirring bland konvertiter i Italien. Så småningom fann hans eminens tillflyktsort till den gammalkalendariska Grekisk-ortodoxa kyrkan och förblev trogen vid Metropolit Kyprianos kyrkosyn, trots att många gammalkalendariker ville locka över honom till de extremas sida och förklara alla nykalendariker vara utan nåd. 1982 konsekreerades hans eminens till biskop och som ett erkännande av hans betydelse för den gammalkalendariska kyrkan fick han behålla sin titel som ”metropolit” trots att man beslutade att anta den gamla praxisen, som våra systerkyrkor följer, att endast förlåna den titeln till en synods ordförande.

Vi önskar honom: *Evig åminnelse!*

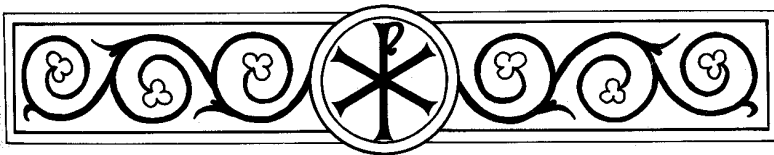
Fortsatt oro inom Ryska utlandskyrkan

Som vi tidigare berättat om i Ortodoxt kyrkoliv begärde Metropolit Vitalij att få bli pensionerad som förste-hierark och ordförande i den Heliga synoden för den Ryska utlandskyrkan vid deras biskopsmöte 27 juni/10 juli 2001. Vid biskopsmötet den 11/24 oktober 2001 valdes så Årkebiskop Lavr (Laurus) av Syrakusa och Treenighetens kloster (Jordanville) till Metropolit Vitalijs efterträdare. Under november månad 2001 skickade så Metropolit Lavr ett personligt brev, tillsammans med de encyklikor som skrivits efter valet av ny metropolit, till vår synods överhuvud, Metropolit Kyprianos, där han understryker att den Ryska utlandskyrkan på intet sätt har förändrat sin inriktning och bekännelse när det gäller förhållandet till sin moderkyrka, Moskvpatriarkatet, till skillnad från vad vissa påstår. Det man har haft intension att göra har varit och är att klargöra de problem och frågor som separerat och allttjämt separerar synoden från Moskvpatriarkatet. Vidare beklagar Metropolit Lavr den djupt tragiska händelseutvecklingen efter oktober synoden där en grupp ecklesiologiskt extremistiska och fanatiska personer kommit att utnyttja den numera pensionerade och åldrige Metropolit Vitalij (fyllda 92!) för sina egna schismatiska syften. Agerandet har till och med gått så långt att de bildat en egen ”synod” av biskopar och okanoniskt konsekreerat nya hierarker, under förevändning att de med denna akt skulle ”rädda” den Ryska utlandskyrkan från en katastrof, och fördömt den kanoniskt valda Metropolit Lavr.

De två senaste åren har den Ryska utlandskyrkan, ur vår synods synvinkel, tagit några problematiska beslut som behöver belysas ytterligare

utifrån ett konsekvent observerande av de ecklesiologiska principer som borde styra relationer mellan dem som emotsätter sig innovationer inom den Ortodoxa kyrkan. Det har också funnits en del pastorala problem (t.ex. i det västeuropeiska stiftet) som borde hanteras och korrigeras. Vår oro inför dessa frågor, vilka intensifierades efter Ryska utlandskyrkans biskopsmöte i oktober 2000, har vår synod meddelat i ett längre officiellt brev till dem. Vi tror därför nu att det är Guds försyn som har givit den Ryska utlandskyrkan en förste-hierark som har de andliga kvalitéerna som är nödvändiga i denna svåra situation, så att han kan föra sitt skepp, kyrkan, till en trygg hamn och därmed bli en värdig efterträdare till hans stora och heliga företrädare.

Begravning i Gudaföderskans avsomnande, Uppsala
Den 1/14 juni 2002 begravdes Liviu Vancea, född 1938, av Fader Anders Åkerström och gravsattes på Gamla kyrkogården.

GLÄDJENS HYLLNINGAR TILL GUDAFÖDESKAN!

Av Fader Anders Åkerström

Inledning¹

“Glädjens hyllningar till Gudaföderskan”² är en mycket gammal, vittberömd och säregnet vacker hymn om Jungfru Maria. Med henne började världshistoriens mest avgörande händelse, att Gud blev människa. Hymnen utgår från den bibliska berättelsen, att Guds ängel blev sänd till Jungfru Maria och hälsade henne med samma ord, som senare den uppståndne mötte kvinnorna med vid graven: “Gläd dig!”³ Hymnen beskriver hur glädjen sprider sig, först till Maria själv, därefter till Elisabeth, Josef, herdarna, de vise männen, egyptierna och den gamle Simeon, ja ut i hela världen, så att den förnyas genom tron: Tankar, intelligens och “kultur” blir övergående, känslor blir kyska, glädjens ljus skiner för dem i mörker och dödsskugga o.s.v. Till sist bryter det ut en lovsång ifrån konungastaden, d.v.s. Konstantinopel, som i mer än 1000 år hölls uppe av en förunderlig stark kristendom

¹ Denna artikel bygger på, men är ingen direkt översättning av, Munk Fotios (Parakletens kloster, Oropos) introduktion i “Glädens hilsningar till Guds föderske” (Grekland 1992). Munk Fotios är av dansk börd och var luthersk präst i Danmark före sin konversion till den Ortodoxa kyrkan. Den danska texten har tolkats för mig av Rut Lindström, Borlänge.

² På grekiska: “Oi chairetismoï tēs theotokou”.

³ Luk 1:28: “Hell dig” (1917 års bibelöversättning). “Var hälsad” (Bibel 2000). Det grekiska uttrycket är *chaire* som betyder “var glad!” och som används som hälsning. Ordet är en böjning av *chairō* som betyder “fröjda sig” eller “vara glad”. Jag har valt översättningen “Gläd dig”.

och varifrån Europa - utan att kanske vara riktigt klar över det - mottog en stor del av sin kristna civilisation. Också nutidens Europa behöver gripas av det himmelska budskapet som hymnen förmedlar, om det skall finna sin sanna enhet.

Hymnen i översättning

Denna poetiska kyrkosång är de ortodoxa kristnas mest älskade hymn. Härstammande helt ifrån det sjätte århundradet, är den grekiska originaltexten ständigt i levande daglig användning i hem och kloster, oftast i samband med det lilla Completoriet⁴. I det grekiska originalet utgör det ortodoxa innehållet och ordens välljud en oupplöslig helhet, vilket är svårt, om inte omöjligt, att återskapa på ett annat språk.

Hymnens titel

”Glädjens hyllningar till Gudaföderskan” eller ”Gläd dig’-hyllningarna till Gudaföderskan” är den gängse grekiska benämningen på hymnen. Detta namn härstammar från orden ängeln Gabriel hälsade Maria med. Samma glädjebudskap blir både omkväde och upprepas i de många ”hyllningar”, som hymnen är försedd med.

Det finns också en annan benämning på hymnen, nämligen Akathist(-os). Detta ord betyder ”stående” (inte sittande) och är egentligen en liturgisk instruktion till församlingen, något extraordinärt i förhållandet till ”sittandet”. Den senare är beteckningen för psaltarpsalmsläsningar, vilkas vanliga plats i morgontjänsten, orthros, hymnen intog. Anledningen till den vördsamma, stående ställningen förklaras nedan.

Hymnens tillkomst

Det stora Horologion⁵ skriver härom under den femte fastesabbat:

“Ungefär år 620 kom perserna från öst och abarerna, ett skytisk folk, från väst, båda med en talrik här, och belägrade konungastaden [Konstantinopel], medan Konung Heraklios var borta, och de fyllde både havet och ”Det gyllene hornets bukt” med båtar, och det torra landet med fotfolk och hästar och krigsmaskiner, och alla var redo för anfall. Men borgarna i staden, även om de stridsvilligt satte sig till motvärn, var för få för att göra

⁴ På grekiska: ”Akolouthia tou apodeipinou”.

⁵ Den gudstjänstbok där dygnets fasta gudstjänster finns upptecknade (tidegårdsbok).

motstånd mot en sådan anstormning. De satte då sin tillit till Gudaföderskan. Och sannerligen, plötsligt slog en fruktansvärd virvelstorm sönder alla båtarna och sänkte dem, och liken av barbarerna kastades upp på land vid Gudaföderskans kyrka i Blacherne. Detta gav folket mod, och de gick ut från staden och förföljde de övriga, som gripna av fruktan hade tagit till flykten. Om aftonen samlades de i nämnda helgedom tillägnad Gudaföderskan och bringade henne denna tacksägelsehymn, och satt inte alls ned på hela natten, varefter denna hymn kom att kallas ”Den stående hymnen” (Akathistos). Denna förunderliga räddning av de troende håller vi i åminnelse i dag, till vår Gudsmoders ära.”

Stora Horologion nämner ett par möjliga samtidiga författare av hymnen - dessa anses nu dock för osannolika -, och den tillägger, att nyare historiker anser den ännu äldre.

Den belägring som Horologion nämner ägde rum år 626. Sannolikt skall detta förstås på det sättet att hymnen blev känd då, utan att för den skull vara skriven vid detta tillfälle. Det är ju knappast sannolikt att hymnen skrivits under en belägring utan att nämna detta.

Av samma anledning verkar det inte heller sannolikt, som några påstår, att den skulle hänvisa till en senare belägring efter 717-18. Däremot passar det bra att anta att den är skriven i en fredlig och för kyrkan en blomstrande tid som under kejsaren Justinianos och kejsarinnan Theodora. Eftersom författaren är en stor poet, ser man ingen annan att utpeka än den stora kontakiaförfattaren Romanos Melodes (*Sångaren*) (död ca. 560). Denne var diakon vid Gudsmoderskyrkan i Blacherne i Konstantinopel. Där har hymnen varit avsedd för Maria bebådelsedag den 25 mars (se t.ex. innehållet i den ursprungliga kontakion). Men att Romanos är författaren, är endast en gissning; för det konstiga och avgörande är, att medan författarnamn vanligen är inskrivna i de liturgiska böckerna, står det inget namn vid denna hymn. Man kan vidare påpeka att det finns många ordvändningar och uttryck i hymnen som går tillbaka till Efraim Syriern och Johannes Chrysostomos på 300-talet. Av detta skäl kan man alltså betrakta hymnen som en mästerlig slutlig utformning av ett av traditionen förarbetat material. Vem nu än som varit den slutgiltiga författaren så har han alltså sannolikt vävt samman ett äldre material. Lika är det ju med de flesta av kulturens största skatter, att de bygger på den samlade erfarenhetens mognad.

Tillägg till hymnen efter undret vid belägringen är endast det andra kontakionet “Till dig, o Härförerska...” (samt möjligen några enstaka verser).

Bruk av hymnen

År 860, efter det att Konstantinopel åter var befriat från en belägring, genom Gudaföderskans tillskyndan, beslutade patriark Fotios den Store, att den femte lördagen i Stora fastan hädanefter skulle bli en utvidgning av Marie bebådelse firandet genom att helga den till Guds Moder. Med hymnen infördes också allt som behövdes för att utgöra en full dagscykel av gudstjänster: kanon (dvs. en uppsättning av troparia till nio bibliska sångerna), troparia till aftongudstjänsten och laudespsalmarna (i morgongudstjänsten) m.m. Likaså införde Fotios (om det inte redan var praxis?), att var och en av hymnens fyra delar skulle sjungas vid Completoriet (den sena aftonbönen, på grekiska *Apodeipnon Mikron*), på de fyra föregående fredagarnas aftnar i Stora fastan. Dessa gudstjänster är fortfarande högt älskade av hela grekiska folket och man kallar gudstjänsterna för ”Hälsningarna”. Jag har här valt att infoga hymnen i Completoriet, då så oftast sker dagligen i grekiska kloster. Det är vidare mycket vanligt att fromma lekmän imiterar detta klosterbruk inom ramen för sina dagliga böner hellre än att läsa aftonbönerna som vi tidigare publicerat i ”Bönbok för ortodoxt kristna” (Uppsala, 2001).

Hymnens teologi

Hyllningarna i hymnen är ett skolexempel på det ortodoxa ”apofatiska” tänkesättet (d.v.s. att beskriva något i negativa termer): att inga mänskliga ord eller begrepp någonsin kan inringa eller fatta Gud. När det t.ex. sägs ”Gudaföderska” (Thetokos) skall det inte förstås att Gud, som vi, har börjat sin existens med att bli född, eftersom Han är av evighet. Och när det i Trosbekännelsen sägs om Sonen, att Han är född av Fadern före all tid, då är det tydligt, att här må *född* förstås med citationstecken, som det mänskligt bästa möjliga sättet att formulera ett inom-trinitariskt förhållande på, som det inte är givit människor att förstå, annat än vad som är uppenbart för oss. När då teologin kommer till de katafatiska (bekräftande) uttrycken, då förstås dessa först rätt mot bakgrund av det större, apofatiska⁶. Att Maria blev ”föderska”, med mänskligt förstånd, i tiden, av den evige Gu-

⁶ För att uttrycka detta på ett annat sätt kan man säga att den positiva, katafatiska teologin, inte tillfullo kan anses fånga verkligheten. Positiva utsagor om Gud – att Han är god, vis, rättvis eller människoälskande – är givetvis riktiga, men kan ändå inte anses beskriva gudomens innersta natur. Den positiva teologin måste alltid balanseras och justeras genom den negativa, apofatiska teologin, där man så att säga låter bli att säga *vad* Gud är och istället förklarar vad Han *inte* är.

den, är en paradox, som mänsklig vishet inte förmår att greppa. Det förklaras endast med logiska motsatser, då det är ett mysterium: något, med vilket denna världen blir ”genomstrålad” av Guds direkta, himmelska ingrepp. Ängelns tilltal till Maria är i den ortodoxa kyrkan inte endast en litterär form, utan en andlig realitet, som i hymnens två första delar de bibliska personerna instämmer i, och i den tredje och fjärde delen av de bedjande själva, som alltså dras in i de heliges gemenskap, så att också de kan ropa ”Gläd dig” till Gudaföderskan. Detta är möjligt därför att hon, som förebild för en ny mänsklighet, får ”del i gudomlig natur” efter Kristi fullbordade verk. I gudstjänsten är de centrala sångarna riktade till Gud själv; men det finns också några som är riktade till Maria och andra av oss kända heliga. När det gäller ortodox mariologi så innehåller Akathistoshymnen en förebildlig balans. En anropan om hennes förbön finns, men ”gläd dig”-hälsningarna överväger. Den åkallande bönen kommer istället fram i en annan älskad Maria hymn i den ortodoxa kyrkan, den lilla och den stora *Paraklesis* till Gudaföderskan.

Gläd dig, o oförmälda brud (*eller* brud utan brudgum⁷)

Stora teologiska djup finns redan i detta självmotsägande omkväde. Det sista ordet, på grekiska *anymfeute*, betyder egentligen ”icke given som brud”, alltså ”ogift”. Jag har här valt översättningen ”oförmäld” för att slippa undan ett missförstånd. Saken är ju den att Maria egentligen var gift med Josef enligt lagen; men äktenskapet blev aldrig fullbordat: i denna mening är hon är oförmäld (ogift eller utan brudgum). Och ännu mera paradoxalt blir det, ty denna ovanliga brud kom att känna den största glädjen. Ty den himmelske brudgummen, som inte ingår äktenskap på människors vis, utan skapar från början, jungfruligt, liksom Eva blev skapad av Adams sida, skapade nu sig själv till människa ”av” Maria.

Efter Hans uppståndelse utvidgar sig Brudens glädje till att omfatta hela Hans hemlighetsfulla kropp, kyrkan. Därför blir den heliga jungfrun, på ett andligt vis, alla kristnas moder. Också dessa kan därefter kallas ”Kristi och lammets brud” om de kan ”kämpa till slutet” (2 Kor 11:2; Ef 5:25; Upp 19:7-9, m.fl.).

⁷ På grekiska: ”Nymfē anymfeute”.

Metrik

Akathistoshymnen är skrivna efter den "nyare" metriken. Den antika poesi är uppbyggd efter stavelsernas längd och inte som vår efter deras betoning. Den nya metriken införde istället stavelseräknande accentrytm och den räknar alla stavelser. Betonade stavelser nedan indikeras av ett streck och obetonade av en båge.

Man talar om stigande rytm:

 som kallas jamb, t.ex. romans.
som kallas anapest, t.ex. romantik.
som kallas stigande peon, t.ex. pekoralist.

Man talar också om fallande rytm:

 som kallas troké, t.ex. vemod.
som kallas daktyl, t.ex. diktare.
som kallas fallande peon, t.ex. sjöfarare.

I den antika stilen skrev Gregorios av Nazianz, och den användes ännu i det åttonde århundrade, men redan i det sjätte skrev Romanos Melodes uteslutande i den nya metriken.

Hymner

De första kristna århundradens liturgiska poesi knöt gärna an till de bibliska lovsångerna som omkväde (antifoner, senare utvidgade till troparier). Från slutet av femte århundradet uppstod det en mera omfattande och självständig form av hymner, som senare kallades kontakion. En sådan är en dikt bestående av en rad metriska strofer där varje avslutas med ett omkväde. Den första strofen är huvudstrofen, som fastställer temat kortfattat⁸. På denna inledningsstrof används också i trängre mening benämningen kontakion. Alla de följande stroforna kallas på grekiska *oikoi* ("hus"); de bygger ut och utvecklar temat. I det nionde århundradet blev kontaktiernas användning i gudstjänsten begränsade till de första tio stroforna, och ersattes i övrigt av kanones.

⁸ På grekiska "en kontō logō", därav möjligen namnet "kontakion". En andra teori (Per Beskow) är att namnet kommer av *kontos*, pinne, på vilken bokrullen var fästad. Och en tredje teori (Tito Colliander) är att man med ordet menade "ett litet hus med få rum" till skillnad från *oikos* som var ett större hus, eller det man kallade den stora salen i huset där man under fornkristna tider samlades för gudstjänst. Denna *oikos* var inte sällan försedd med pelare och likt pelare återkommer de tolv "gläd dig"-hälsningarna i akathisoshymnens *oikos*.

Som det synes är versmåttet rätt komplicerat. Just genom variationsrikedomen i versmåttet undviker författaren ett monotont intryck och ger genom mångfalden texten dess poetiska styrka.

Förutom accentrytmen så rimmar de tolv ”gläd dig”-hälsningarna inte endast parvis utan det finns även alliteration⁹, assonans¹⁰, och ord som är snarlika det upprepade ”Gläd dig” samt ordlekar i mitten av raderna. Vidare har varje ”gläd dig”-par lika många stavelser och är parallella innehållsmässigt, antingen varierande detsamma med andra uttryck, eller motställande eller vidareförande. Dessutom är hela diktverket alfabetiskt, som tidigare påpekats: den första *oikos* börjar med bokstaven Alfa (*Angelos*), den andra kontakion med Beta och sedan Gamma o.s.v. enligt det grekiska alfabetet.

Utförande

I kyrkan läses den i allmänhet av prästen på samma sätt som man reciterar t.ex. epistel och evangelium. Den första kontakion brukar sjungas, varpå läsningen börjar. Prästen står framför Gudsmodersikonen och läser i jämn föredragande ton, med minsta möjliga dramatiska betoning av det lästa. I slutet av varje kontakion upprepar kören eller läsaren ”Allēlouïa” och i slutet av varje *oikos* ”Gläd dig, du oförmälda brud”. Efter repetitionen av den första *oikos* sjungs första kontakion åter.

På fastefredagarna används ofta en mer komplex melodi för att ge ett

⁹ Allitteration är då man låter betonade ord i angränsande versrader börja med samma konsonant eller vokal. Allitteration kallas ibland bokstavsrim eller uddrim. Ett exempel ur ordspråkens värld: ”Borta bra, men hemma bäst.”

¹⁰ Assonans innebär en överensstämmelse mellan två ords slutljud eller en gemensam ljudlighet inne i orden, t.ex. vän-igen eller röd-flög.

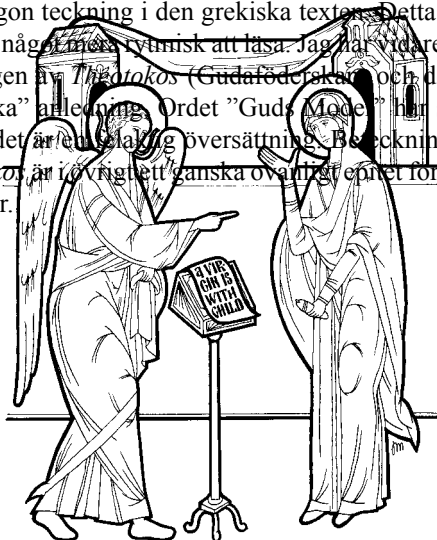
¹¹ Se *Selected Byzantine hymns according to the tradition of the Great Church of Christ*, Boston 1986, sidan 37. Där finns även förslag på melodi till omkväderna ”Gläd dig, du förmälda brud” och ”Allēlouïa”, den ursprungliga kontakion ”Då den okroppslige...” samt theotokion ”I djup vördnad för din jungfrulighets skönhet”.

festligare intryck.

I Munk Fotios bok ”Glädens hilsningar til Guds føderske” (Grekland 1992) finns flera förslag på bysantinska melodier med vanlig västlig notskrift vilka kan rekommenderas. Jag har slutligen gett mig på att tonsätta ”Till Dig, o Härförerska...”, vilken presenteras nedan, enligt en modell från Holy Transfiguration Monastery, Boston¹¹. För notskriften står Peter Magneli, Stockholm

Den föreliggande översättningen

Det ursprungliga målet med min översättning var att förena språklig och metrisk noggrannhet utan att de teologiska hänsyftningarna i texten försvinner. Men efter denna introduktion begriper nog alla det omöjliga med denna uppgift. Man tvingas göra ett val. Då det syntes mig för svårt att återskapa grekiskans versmått har jag valt att inte bry mig om detta, ett val som de flesta översättningar av Akathistoshymnen tvingats göra (så t.ex. den kyrkoslaviska). Istället har jag valt att göra en översättning där man förhoppningsvis skall kunna ”känna” den grekiska textens komplexitet via svenskan. Detta har gjort att en mer ”ledig” form av svenska har fått stå tillbaka, till förmån för en äldre högprosa med arkaiserande prägel. Vid några ställen har jag varit tvungen att inskjuta ett eller ett par svenska ord som inte har någon teckning i den grekiska texten. Detta har skett för att texten skulle bli något mer rytmisk att läsa. Jag har vidare varit ganska fri vid översättningen av *Theotokos* (Gudaföderskan) och detta har varit av samma ”rytmiska” anledning. Ordet ”Guds Moder” har smält in bättre i texten trots att det är en släkting översättning. Benämningen ”Guds Moder” för *Theotokos* är i övrigt ett ganska ovanligt ord för Gudaföderskan i liturgiska texter.

*En ängel och den främste, blev sänd från himlen
att säga till Guds Moder: Gläd dig!
Akathistoshymnen Oikos Alfa*

Till Dig, o Härförerska

Fjärde plagala tonen

Till Dig, o Här- fö- rers- ka, bring- - - a vi

Din från ⁽⁴⁾li- dan- den lös- - - ta hjord

en tack- sam se- ger- sång, ⁽⁴⁾o The- ö- to- - kos,

och då Du har en o- ö- ver- vin- - ner- lig makt

från all upp- tänk- lig fa- ra må Du be- fri- - a oss

att vi må ro- pa till Dig: Gläd Dig, Du o- - för- -

1. + 2. 3.
mäl- - - da brud. mäl- da brud.